

1. Tartu aukodanike nimetamisel on mitut puhku ühtteist kummalist ette tulnud, meenutame või, et Tiiu Sild sai aukodanikuks postuumselt, või et Hillar Palamets loobus sellest tiitlist. Omamoodi kurioosne lugu juhtus 2002.aastal, kui üks mees esitas end ise aukodaniku kandidaadiks. **Kes?** Lisame, et tegu on igati au- ja austusväärse linnakodanikuga, kes aukodaniku tiitlit pole seni pälvinud, küll on aga Tartu Tähe kavaler ning tema 100. sünnipäevaks kinkis linn talle koduukse ette nimelise istepingi.

2. Doonau voolab läbi 4 Euroopa Liidu riigi pealinna. **Milline jõgi ühendab aga (NB! looduslikul moel) 2 EL riigi pealinna? Kui täpne olla, siis üks pealinn asub suure jõe (1038 või 1008/1007 km) ääres ja seda jõge küsimegi.** Teine pealinn asub küsitava jõe olulise lisajõe (190 km) lisajõe (92 km) ääres. Vihjeks veel niipalju, et neid kahte pealinna läbivat jõge ühendava jõe nimi peaks tuttav olema nii sõjaajaloo- kui automotospordihuvilistele.

3. Selle aasta maikuus võttis ühe Euroopa riigi parlament vastu põhiseaduse muudatuse, millega eraldas kiriku riigist. See ajalooline otsus tähendab ka seda, et valitsus ei saa enam nimetada kiriku piiskoppe. Seadusemuudatusele oli vastu vaid kolm parlamendisaadikut, enamik ehk 162 saadikut olid selle poolt. Kirik saab ka edaspidi riigilt raha. Samuti saavad riigi toetust teiste religioonide ühendused. Muudatus tähendab ka seda, et ministrid ei pea enam olema kirikukoguduse liikmed, küll aga peab olema seda riigipea. **Mis riigis enam riigikirikut ei ole?**

4. 1980.a Moskva olümpiamängudel tegid NSVL ja SDV, kahtlemata abistatuna laialdasest boikotist, naiste kergejõustikus kahe peale praktiliselt puhta töö – nende saagiks ei langenud vaid kaks kulda. **Kes olid nood „muu kohaloleva maailma“ kullavõitjad?**

5. **Kes on kunstnik?** Küsitav (1872 – 1945) oli muuhulgas oma maa Kunstiakadeemia rajaja ning esimene rektor.

6. Eesti Nõukogude Entsüklopeedia (ENE) II väljaanne hakkas ilmuma 1985.aastal. Alates 5. köitest (1990) muutus ta Eesti Entsüklopeediaks (EE). Samast 5. köitest alates on tal ka uus peatoimetaja (tegelikult ametis 12. veebruarist 1989). **Kes sai Gustav Naani järglaseks ENE/EE peatoimetajana?** Küsitu kohta lisaks, et sündis ta 1947.aastal Kassaris, teadusfilosoof, Eesti Rooma klubi liige, juhtis projekti *Sajandi sada suurkuju*, 1990.a-tel oli ka kõrges riigiametis, praegu TTÜ emeriitprofessor.

7. Selle firma nimi on Eestis (aga ka nt Venemaal ja Lätis) saanud üldnimeks, st teatud toodet kutsutakse argikeeles firma järgi nagu seniajani kasutatakse spordijalatsite puhul nime *botased*. Firma eelkäija Rautatyö OY asutas Evert Stigzelius 1942.aastal, esialgu toodeti nt saunakeriseid, plekkahje, raudvoodeid, praegusele valdkonnale keskenduti 1950.a-tel, 1961.a-l alustati eksporti, esmalt NSV Liitu ja Suurbritanniasse. Praeguseks on tegu omas vallas maailmamainega ettevõttega. Toodang paistab silma nii oma innovaatsilisuse kui disainiga, muuhulgas on võidetud mitu mainekat disainiauhinda (Fennia Prize - 2007, red dot award - 2009). Masuaeg ei jätnud ka seda firmat puutumata, 2009.aastal lahkuti Helsinki börsilt, 2010 suleti Eesti tüdarettevõtte. **Mis firmaga, mille peakorter asub Järvenpää, on tegu?**

8. **Milline tegelaskuju ühendab piltidel nähtavat kolme meest** (vasakpoolne on Rolf Lassgård, all keskel Krister Henriksson, parempoolne Kenneth Branagh)?

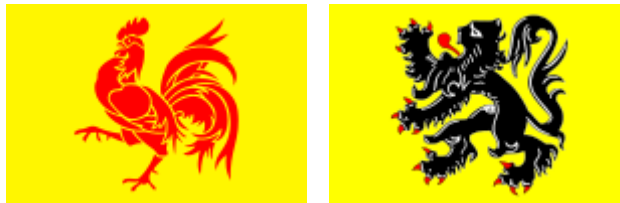
9. Nii nimetatakse Saksamaal Nieder...i allikast saadud naatriumvesinikkarbonaati ja naatriumkloriidi sisaldavat mineraalvett ning umbes samasuguse koostisega tehislikku gaseeritud mineraalvett (soodavesi). Sarnast nime kannab aga ka Eesti riigiteadlane (1898–1958), kes on töötanud ministrina. 1939.aastal määrati ta saadikuks Genfi ja jäi elama Šveitsi. **Mis nimi?**

10. Pebriin on ühtede inimestele kasulike faunaesindajate raske haigus – nakkuslik kõhulahtisus. **Kes põevad pebriini?** Vihjeks veel, et sama haigust mesilastel kutsutakse *nosematoosiks*.

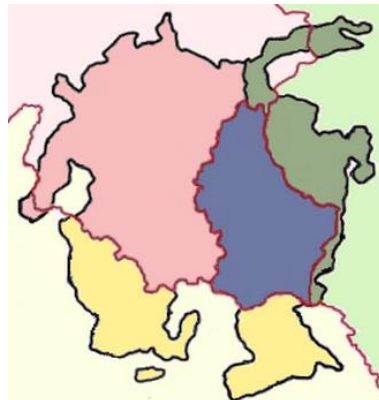
11. Kevadel, kui Eesti olümpiakoondise esindusvormi esitleti, oli kuulda lausa ülistuslaulu. Londoni olümpia avatseremooniale järgnes aga šokk – rahvusvaheline meedia nimetas meie olümplaste riietust üheks kõige maitsetumaks ning egas kodumaalgi ilkumisest liialt saanud.

Kes oli selle vastuolulisi hinnanguid pälvinud rõivakollektsiooni autor? Muuseas, sama moelooja disainis ka meie olümplaste esindusvormi Torinos.

12. Näete kahe piirkonna lippu. **Mille moodustavad need piirkonnad koos?**

13. Selle riigi tänase territooriumi (kaardil keskel, märgitud tumesinisena) on kujundanud kolm jagamist, millega ta kolm naaberriiki on tänaseks vähendanud ta esialgse suuruse umbes veerandini kunagisest. Eriti valus oli viimane jagamine, mille puhul läks läänenaabrite kätte 65% toonasest maa-alast ja seal loodi küsitava riigi nimeline provints, mis on suurem kui too riik, mille järgi ta nime on saanud. **Mis riigist on jutt?**

14. Need kaks vene kirjanikku olid Kiievis gümnaasiumis õppides klassivennad. Nobeli preemiat ei saanud neist kumbki. Kahest tänapäeval tuntum kirjanik (1891-1940) suri selleks liiga noorelt, vähemtuntud mees (1892-1968) olevat 1965.aastal olnud Nobeli kandidaatide seas, ent preemia sai tol aastal hoopis Mihhail Šolohhov. Esimene, tuntum kirjanik, oli hariduselt arst. Maetud on ta Moskvasse, Novodevitshje kalmistule. Teisel, vähemtuntud, ent kauem elanud mehel, jäi ülikool pooleli ning noore mehena teenis ta leiba erinevate lihttöödega. Rahvusvahelise tunnustuse pälvis ta oma loominguga 1950. aastatel. Tõenäoliselt tuntuim tema teos on autobiograafiline „Jutustus elust” (eesti keeles on ilmunud ka näiteks jutukogumikud „Suvepäevad“ ja „Pillikeel“). **Nimetage need kaks vene kirjanikku!**

15. Küsitavat ravimit kirjutatakse tavaliselt välja lastele, kel on diagnoositud „tähelepanu puudulikkuse sündroom“ (ADD). Hinnanguliselt tarvitab seda USA-s regulaarselt 1-8 miljonit koolilast, mõnede arvates isegi palju rohkem. Väidetavalt on see riigi suurim ravimiprobleem, tootja hoiatused jäetakse tavaliselt tähelepanuta. **Mis ravim?**

16. Juba 1979. aastal nimetas Rahvusvaheline Vehklemisföderatsioon (FIE) selle mõõgakäsitsejale sobiliku nimega mehe (sünd 1948) kõigi aegade parimaks espadronivehklejaks, kuigi kulda ja karda jätkus talle edaspidigi. Ühtekokku võitis ta aastatel 1974–85 4 OM-kulda, 7 MM-tiitlit ja tulnud 2 korda MK-võitjaks. **Kellest jutt?**

17. President Ilves kõneleb televiisoris tavaliselt paar korda aastas – aasta viimastel minutitel või erandina kui on vaja teatada Savisaare sigadustest. Fidel Castro pidas sageli 8-tunniseid kõnesid Havanna keskväljakul. **Küsime meest, kes sarnaneb selles osas rohkem Castrole.** Rahvas näeb oma presidenti (vähemalt siis, kui ta oli veel tippvormis) keskmiselt 40 tundi nädalas. Pühapäeviti on tal neljatunnine isiklik saade. Selles ta selgitab teda armastavale rahvale oma elufilosoofiat ning räägib alamatele, mis tema riigis järgmine nädal juhtuma hakkab.

18. 1993-1994 hooajal teenis oma esimese Eesti meistritiitli FC Flora, aga juhtus see väga kahtlastel asjaoludel. Nimelt diskvalifitseeriti voor enne meistrivõistluste lõppu seni liidrikohal olnud võistkond kohtunike mõjutamise tõttu. Tabeli tippu jäid võrdse arvu punktidega Norma ja Flora ja kuigi esimese väravatevahe oli parem, korraldati meistritiitli selgitamiseks lisamatš, kuhu aga Norma saatis protestiks toimunu vastu oma noortemeeskonna ning mäng lõppes Flora 5:2 võiduga. Hiljem ei õnnestunud korruptsioonisüüdistusi tõestada ja diskvalifitseeritud klubi ennistati FIFA otsusega 1995-1996 hooajaks Meistriliigasse, kuid tema koha ostis ära Marlekor. **Mis nime too klubi kandis?**

19. See Ameerika sõdur ja poliitik sündis 1786. aastal, kasvas üles Tennesseees, mida ta ka hiljem USA Esindajatekojas esindas, osales Texase ülevõtmises Mehhikolt ja suri 1836 Alamo lahingus. Pärast surma hakati talle omistama pea müütilisi saavutusi ja kui ka televisioon teda armastama hakkas, sai temast üks ameerika tuntumaid rahvakangelasi, tavaliselt epiteediga *King of the Wild Frontier* (*Piirialade kuningas*) ja sageli kutsutakse tema nimega ka pesukarunahast mütsi, millel saba küljes. **Kes?**

20. **Kes on kuuldava kaanoni autor?**

21. See (FeS_2) on levinuim sulfiidne mineraal, enamasti on ta kollakat või halli värvi, moodustades kuubilisi kristalle, kuid kuigi ta sisaldab rauda, ei kasutata teda rauamaagina. Kuna ta sarnaneb kullaga, on teda ajaloo vältel sageli viimasega sassi ajanud ja sellega on ta teeninud ära hüüdnime kassikuld – kuigi mõnikord võivad nad tõepoolest koos esineda. **Mis mineraalist on jutt?**

22. See Poola-Itaalia juurtega ameerika pianist (1919-1987) segas oma esinemistes klassikalist muusikat popiga ja ütles selle kohta ise: „*Ma ei anna kontserte, ma teen show'd!*“. Ta kasutas uhkeid lavakostüüme ja ka klaverid olid sellele vastavad. Oma kuulsuse tipul (1950.-70. aastad) teenis ta aastas miljoneid ja oli üks maailma enimteenivaid artiste. Teda peeti üldiselt homoks, 1980.a-te alguses nõudis ta autojuht peale vallandamist temalt isegi elatusraha (mis hiljem lahenes kokkuleppega), kuid ise eitas ta seda alati tuliselt, mh. kaebas selle eest meediaväljaandeid kohtusse, ning tema surma põhjused on tänini ebaselged, muuhulgas kahtlustatakse AIDSi. **Kes?**

23. Peale oma isa Karl Suure surma sai ta 814 Frangi riigi keisriks, kuid lasi end paari aasta pärast paavstil uuesti kroonida, millega ta aitas kaasa paavstivõimu tähtsuse tõusule. Juba tema eluajal tekkis tema nelja poja vahel tülisid riigi edasise jagunemise suhtes ja puhkesid kodusõjad isa ja poegade vahel, millede käigus ta 833 troonilt kõrvaldati, kuid järgmisel aastal tema võim taastati ja ta püsis valitsejana oma surmani aastal 843, mille järel tema kolm ellu jäänud poega riigi omavahel kolmeks jagasid. **Kellest on jutt?**

24. **Mis riigis asuvad pildidel nähtavad VII sajandist pärit arhitektuurimälestise - Zvartnotsi katedraali - varemed?**

25. Selle sajandi esimese kümnendi lõpus töötati Vene sõjalaevastiku jaoks välja uus ballistiline raket, mis võib kanda ka tuumalõhkepäid ja mille kandjaks peaksid saama uued Borei-klassi allveelaevad ja aastal 2011 teatas president Medvedev, et katsetustefaas on edukalt läbitud ja raketid võetakse kasutusse. Rakettide nimi langeb kokku ajaloolise tseremoniaalse nia nimega mis oli ennekõike kasutuses Poolas ja Ukrainas hetmani sümbolina ja on tänapäeval Poola marssali ametitähiseks ja Ukraina presidendi ametlikuks sümboliks. **Kuidas kutsutakse seda raketti või saua?**

26. Eurooplaste jaoks avastasid selle 36 000 km² suuruse saare portugallased (1544) ja nimetasid selle „ilusaks saareks“. Tänapäeval elab seal u 25 miljonit elanikku, kellest ca pool miljonit on austroneesia keeli rääkivad põlisasukad, keda kummitavad aborigeenide jaoks tavalised probleemid – tõrjutus, vaesus ja assimileerimine. Nad räägivad/rääkisid umbes 25 erinevat keelt, millest suurem osa on küll praeguseks välja surnud või suremas ja kuna nende keelte lahknevus on suurem kui ülejäänud austroneeslastel kokku, usutakse, et see saar on austroneeslaste ürgkoduks. **Mis saarega on tegu?**

27. See Rooma riigimees (118-56 eKr) oli hästi haritud, tundis huvi kirjanduse ja filosoofia vastu, lisaks sellele olevat just tema toonud Roomasse maguskirsi (*Prunus avium*) ja aprikoosi ning tegelenud rästaslaste nuumamisega kokanduslikel eesmärkidel. Kuigi ta on ennetõttu tuntud oma gastronoomiliste saavutuste poolest, oli ta ka pädev väejuht, võites kolmanda Mithridatese sõja ja tegi Armeenia riigist roomlaste „kliendi“. **Kes?**

28. Tänavu 19. augustil sooritas enesetapu üks nimekas briti päritolu ja peamiselt Hollywoodis töötanud filmilavastaja, hüpates alla Vincent Thomase sillalt Los Angelese San Pedro sadamarajoonis. **Kes?** Tema tuntumad filmid on näiteks *Tippkutt (Top Gun)*, *Viimane skaut (The Last Boy Scout)*, *Tõeline romanss (The True Romance)*, *Riigi vaenlane (Enemy of the State)*, *Spioonimängud (Spy Games)*, *Deja vu*.

29. Sugestiooni kui valuleevendavat meetodit rakendas ühe esimesena imeravitsejast Saksa arst (1734-1815), kes paigutas patsiendid ringikujuliselt enda ümber ning magnetiseeris neid metallkepiaga nagu dirigent. Asjaolu, et valu selle käigus ei tekkinud, pannakse tema sugestioonivõime arvele. Arsti peetakse seetõttu hüпноosiravi teerajajaks. Moodsaks meditsiiniliseks ja psühhoanalüütiliseks teraapiaks sai arsti meetod alles tänu Ameerika psühholoogile Milton H. Eriksonile. **Kes oli see imearst-hüпноosiravi algataja?** Tema nimi (ravimeetodi täpne nimi) tuleb tuttav ette Eesti kirjandusloost.

30. See noor Eesti näitleja (sünd 1989) on pärit Põltsamaalt. Ta lõpetas Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia lavakunstikooli 25. lennu ning töötab käesolevast kevadest Tallinna Linnateatris. **Kes?** Pildiotsing tema kohta osutus üllatavalt raskeks, kuivõrd suurel osal fotodest vaatab vastu hoopis tema seltskonnategelasest nimekaim.

31. Ta asutas 1934.aastal maailma esimese neurokirurgia instituudi. Aastatel 1937-46 oli Nõukogude armee peakirurgiks. saades kurikuulsaks sellega, et aastast 1944 juhtis ta Nõukogude poolt organiseeritud Katõni massimõrva uurimiskomisjoni, mis „tuvastas“ süüdlastena sakslased. Ta lõpetas 1906. aastal Tartu ülikooli ja töötas 1910-1918 siin ka professorina. **Kellest jutt?**

32. Pildil nähtav taim kannab eesti keeles nime purpur-hiidhirss (*Pennisetum purpureum*). Tegemist on võimsa savannitaimega, mis võib sirguda kuni 5 m kõrguseks. Taimel on aga ka rahvalik nimi, mis on tuletatud ühe savannielaniku järgi ning ilmselt selle järgi, et taim on tollesama elaniku üheks lemmiktoiduks. **Mis nimega tunneme veel purpur-hiidhirssi?**

33. Juust nimega Casu Marzu võib ilmselt nii mõnelgi isu sootumaks ära rikkuda. Tegu on kitsejuustuga, mis „nakatatakse“ juustukärbse munadega, millest kooruvad vaglad muudavad juustu oma ensüümidega pehmeks kreemiks. Kui juust loetakse valmiks, lõigatakse sellest ribad, pannakse saiale ja serveeritakse koos tugevamaitselisega veiniga – kõvemad fännid söövad ära ka tõugud, teised üritavad need siiski enne välja noppida. Kuna produkt ei vasta EL-i hügieeninõuetele, siis seda ametlikult müüa ei tohi, kuigi sellele üritatakse saada tunnustust traditsioonilise toiduna. **Millise saare „rahvusköögist“ pärineb Casu Marzu?**

34. **Millise hüüdnimega kutsutakse Rein Taaramäed?** Tegemist on ühtlasi ühe kunagise ENSV aegse tegelase perekonnanimega.

35. Nende lindude nimi inglise keeles on *booby* (*boobies*), mis tuleneb väidetavalt hispaania keelest ning tähendab rumalukest, lollikest. Selle nime said nad seetõttu, et neil oli kombeks maanduda laevade tekkidel, kus nad omakorda olid kergeks saagiks meremeestele. Nii mõnedki merehädalised suutsid nendest toitudes endal hinge sees hoida. Eesti keelde on nende suurepärase sukeldujate nimi tulnud ladinakeelsest liiginimest. **Mis lind?**

36. 1605 septembri lõpul toimus Riia lähedal Rootsi ja Poola vägede vahel lahing, kus ühelt poolt oli väljas ca 11 000 meest kuningas Karl IX juhtimisel ja teiselt poolt 3500 meest Jan Chodkiewiczi juhtimisel. Poola väed teesklesid taandumist ja kui rootslased neid jälitama asusid ja lahingukorra kaotasid, langesid nad ettevalmistatud raskeratsaväerünnaku alla ning tulemuseks oli rootslaste häbiväärne lüüasaamine – kaotati üle poole meestest ja kõik 11 välisuurtükki, kusjuures vastaste kaotusteks oli vaid umbes sadakond surnut ja paarsada haavatut – ja seda lahingut loetakse Poola ratsaväe läbi aegade suurimaks triumfiks. **Mis lahingust on jutt?** Tänapäeval on olemas lahinguga sama nime kandev linn.

37. Ta on eesti luuletaja, tõlkija, kirjanduskriitik ja toimetaja. Tuntuks sai ta debüütkoguga „Lõputu juuli“, mis kuulus kogumikku „Luulekassett '90“. Samas kassetis debüteerisid ka Elo Vee (Elo Viiding), Triin Soomets, Ats (Aidi Vallik) ja Ruth Jyrjo. Ta on tõlkinud üle 60 raamatu, peamiselt laste- ja ulmekirjandust inglise keelest. Tema luuletusi on viisistanud näiteks ansamblid Tuberkuloited ja HU?. **Kes?**

38. Eesti ravimiäri kontrollivad kaks suurt hulгимүүjat: nimetagem neid A ja B. Esimesse kuuluvad kaks hulgifirmat, kaks apteegiketti ja lisaks veel hulk väikesi apteegifirmasid, mis kasutavad Apotheke kaubamärki. Kuigi B hulгимүүgi turuosa on A omast peaaegu kaks korda väiksem (2010. aasta andmetel vastavalt 32 ja 54 protsenti), on B-l Eestis samuti oma apteegikett – Apteek1. Peale selle on B mitu korda suurema haardega firma kui vendade Margus ja Aivar Linnamäe kontrollitav A. Nii on B käes u pool Soome hulгимүүgist, kaheksas riigis tegutseva Saksa omanikega B tunamullune aastakäive oli 4,4 miljardit eurot. A kontsern näitas 2010. aastal 3,5 miljardit krooni käivet. **Mis firmadega on tegemist?**

39. Botaanikutel on teda põhjust nimetada hea sõnaga - 1860. aastal avaldas ta põhjaliku raamatu „Flora Fennica – Suomen Kasvisto“. Ühtlasi oli see esimene soomekeelne teadustöö üldse. **Kes oli autor?** Ja nagu ütleb tuntud nali: aga mitte sellepärast me teda ei armasta!

40. Wouter "Wally" De Backeri (sünd 1980) on käesolev aasta olnud väga edukas: õnnestus tõusta näiteks Billboardi edetabelis esikohale. **Millise lavanime all tuntakse seda Belgia pärit, aga Austraalias resideerivat muusikut paremini?**

Vastused

1. Evald Rooma (Onu Eskimo)
2. Tejo (težu) ehk Tajo (tahho) ääres asub Lissabon, Madridi läbib Manzanares, neid ühendab Jarama
3. Norra
4. Sara Simeoni (kõrgushüpe) ja Maria Caridad Colon (odavise)
5. Vilhelms Purvitis
6. Ülo Kaevats (riigisekretär 1992 –1995)
7. Rocla (rokla on kahvelkäru arginimi)
8. Politseikomissar Kurt Wallander
9. Selters (riigitegelane on Karl Selter)
10. Siidiussid
11. Kaire Kivari
12. Belgia Kuningriigi
13. Luksemburgi suurhertsogiriik
14. Mihhail Bulgakov, Konstantin Paustovski
15. Ritaliin
16. Viktor Krovopuskov
17. Hugo Chavez
18. FC Tevalte (varem ja hiljem tuntud ka nime all Tallinna Vigri)
19. Davy Crockett
20. Wolfgang Amadeus Mozart („Leck mich im Arsch“)
21. Püriit
22. (Wladziu Valentino) Liberace
23. Ludvig Vaga (Ludvig I, Louis I)
24. Armeenia
25. Bulava
26. Taiwan (Formoosa)
27. Lucius Licinius Lucullus
28. Tony Scott
29. Franz Anton Mesmer
30. Liis Lass
31. Nikolai Nilovitš Burdenko
32. Elevandirohi
33. Sardiinia
34. Vader
35. Suula
36. Salaspilsi (Kirchholmi) lahing
37. Liisi Ojamaa
38. Magnum (Medical) ja Tamro
39. Elias Lönnrot
40. Gotye